

B. N. II, 72.

f. 12, 4

X 157 6080

Q. D. B. V.

II R
1562

EXERCITATIO ACADEMICA,
De
REGE
ROMANORUM.

Quam,
SUB PRÆSIDIO
VIRI CELEBRATISSIMI
JOH. CHRISTOPHORI
WAGENSEILII

J. U. D. & Juris Publ. ac Lingvarum
Oriental. Profesforis bene meritissimi,

PATRONI, PRÆCEPTORIS ac HOSPITIS
sui, omni honoris cultu & amore prosequendi,
publice disquirendam proponit,

HERMANNVS DIETERICUS MEIBOMIUS,
Helmstädiensis Saxo,

AUCTOR.

Ad d. XVI. Septembr. A. O. R. MDCXCI.

ALTDORFI,
Literis HENRICI MEYERI, Univ. Typographi.

22.

SERENISSIMIS ET POTENTISSIMIS
PRINCIPIBUS

AC

DOMINIS
DN. RVDOLPHO
AVGVSTO

DN. ANTONIO
VLRICO

DVCIBVS BRVNSVICENSIVM
AC LVNÆBURGENSIVM

DOMINIS SVIS CLEMENTISSIMIS

HAS STVDIORVM SVORVM
PRIMITIAS

HVMILLIME OFFERT

HERMANNVS DIETERICVS MEIBOMIVS.

I. N. D. N. J. C.

I.

Mmensum Civile corpus, hominumq; univ-
ersum genus, stare ac librari sine Rectore
non possunt, ipsaq; natura & ratio, sum-
mum aliquem & excellentem in rebus hu-
manis ordinem exposcunt. Ideo quosdam
in proximo sibi fastigio collocavit DEUS,
quibus summum rerum iudicium, & jus ac arbitrium
inferioribus dictandi leges concessit; aliis contra solam
obsequii, & à nutu Superiorum pendendi gloriam, re-
liquit.

II.

Cunctas autem nationes & urbes, Populus, aut Pri-
mores, aut singuli regunt: Tacitus l. 4. Annal. c. 33. Post-
quam enim imperandi parendiq; rationem, inter morta-
les necessitas induxit, eorundem per orbem sparsæ so-
cietates, aut Uni cuiquam, aut Pluribus, se addixere, aut
in univrsum Populum, jus suum potestatemq; contule-
runt. Optimum autem, & divino proximum regimini
videtur, cuncta regendi onus ad unum devolvi, unum-
que Imperii corpus unius Principis animo regi.

III.

Cæterum, invaluit jam olim duplex modus constitu-
endi Principes ejusmodi, unus per Electionem, alter per
Successionem. Aut enim hi, quibus erat ea res in ma-
nu, supremam potestatem illi detulere, cui nascendi for-
te debebatur; aut, spreto natalium jure, optimum quem-

que & dignissimum, Imperio elegere. Accessit denique
& tertius, ex utroque mixtus.

IV.

Solet passim apud Auctores, de primi hujus & secundi
modorum, præstantia disquiri. Nimirum, sunt, qui Ele-
ctionis auspiciis, à peculiari aliqua Reipubl. libertate, &
evidenti divini Numinis cura arcessunt, quasi hoc potis-
simum genere tradendi Imperii, præsentior DEUS, & ma-
nifestior cœlestis destinatio comperiatur. vid. *Tacit. l. 1.
Histor. c. 15. seq. Plin. Paneg. c. 8.* Aliis, minore discrimine,
& invidia Procerum, Princeps sumi, quàm quæri, major-
que Majestatis reverentia, & perpetua veneratio ac pietas,
civium mentibus erga Principem, quem non fors sed na-
tura dedit, ingenita videtur. *Herodianus l. 1. c. 5. Barcl.
Argen. I.* Verùm, habet uterque modus sua commoda,
nec ab incommodis vacat. Illud verò controversia caret,
benè electum esse Principem, qui, nisi electus foret, na-
sci debuisset: benè nasci, qui, nisi natus esset, debuisset
eligi. Interim, saluberrimum & minimis difficultatibus
laborans ex Successionis & Electionis mixtura, tempera-
mentum est, quando scilicet non temerè quidem, & abs-
que justis causis, a Regnatrice familia receditur, succes-
sio tamen non valet, nisi ab Electione, & Procerum,
quin & Populi interdum, consensu, momentum & ro-
bur accipiat.

V.

Juvabit omnino, antequam de Rege Romanorum
cogitata persequar, occasione illorum, quæ de Ele-
ctione & Successione diximus, altius paulo antequam in
Imperio nostro eligendi succedendiq; rationem repete-
re. Nec alienum fore credo, paucis ostendere prius, quo
jure primi Romani Imperatores summam rerum admi-
nistra-

nistraverint. Sub initium igitur Monarchiæ Romanæ, hereditarium Imperium in Cæsarum familia fuisse certum est. Octavius enim Cæsar Augustus, cujus potissimum auspiciis, ad unius arbitrium Res Romana devoluta est, inter præcipua firmandæ dominationis consilia, legem successionis habuit; cujus etiam regnatrix domus, ad Neronis usque obitum, (cum quo Cæsarum progenies defecerat) principalem dignitatem retinuit.

VI.

A Nerone, electitium esse cœpit Imperium, unde Galba apud Tacitum l. 1. Histor. c. 6. gloriatur, se Deorum hominumq; consensu ad Imperium vocatum esse, additq; postea: *Sub Tiberio, & Cajo, & Claudio, unius familiæ quasi hereditas fuimus: loco libertatis erit, quod eligi cœpimus.* Erat autem plurimum eligendi jus penes Milites, electum confirmandi penes Senatum, ut Tacitus Augustus apud Vopiscum, militibus jure dicere potuerit: *Me, sanctissimi commilitones, primum vos, qui scitis Principes approbare, deinde amplissimus Senatus, dignum hoc nomine judicavit.* Postea Constantinus M. ac iterum Theodosius M. victores hostium, filios suos heredes rursus constituerunt, Imperio inter ipsos æquis portionibus diviso.

VII.

Brevi interjecto tempore, Barbarorum prævalidæ in Italiam irruptiones, turbaverunt hoc institutum, atq; Heruli, Gothi, Vandali, Longobardi, nova regna ibi condere, novis legibus. Hos bello superatos, in ordinem redegit Carolus M. & Occidentale Imperium sibi vindicavit, atq; ab hoc perpetuâ denuò successionem & hæreditatem, ad posteros ejus, illud propagatum fuisse, magno consensu monumenta historiæ illius temporis comprobant, etsi accedens Procerum Populiq; consensus, saltem speciem

aliquam libertatis Principem eligendi præbuit. Scio quidem Celeberrimum *Jctum Franc. Hotomannum*, sive partium studio abreptum, sive imagine & simulacro electionis deceptum, in sua *Franco-Gallia c. 6.* scribere, Regnum Caroli electione ad posteros ejus transiisse. Cui ex nostris quoque adstipulatur *Christ. Lehmannus l. 2. Chronici Spir. c. 3.* Verum, quam parum hæc scriptoribus illius ævi convenient, eruditè ostendit *Cl. Bœclerus Comment. de rebus Sec. IX. & X. in Carolo M.* Indubitatum successionis argumentum, Caroli supremæ dispositionis tabulæ sunt, quibus Regnorum divisio facta inter filios continetur. vid. *Eginhard. in vita Car. M. c. 33. & Petrus Pithæus*, qui vitæ Caroli M. ab *Anonymo Engolismensi* descriptæ, tabulas illas subjunxit *pag. 283. seqq. it. Goldastus Constit. Imp. T. 1. ad ann. 806. Otto Frising. Chr. l. 3. c. 6.*

VIII.

Extinctâ dein in Ludovico IV. Carolingorum stirpe, necessitas electioni Conradi I. Francorum Ducis locum fecit. Ex cujus consilio, terris opibusque præpollens Henricus Saxoniae Dux, universi Francici Saxonicique Populi suffragiis, summam rerum potestatem adeptus est. vid. *Dithmarus Mersburg. l. 1. & Cuspin. in ejus vita.* Ab hoc rursus per *Ottonem I. II. & III.* successio continuata fuit. Neque vero minùs post illos successorii juris ratio in Henrico II. Ottonis I. ex fratre Henrico Rixoso Bavariae Duce, nepote obtinuit, cujus svasu & auctoritate, *Conrado II. Salico*, Imperium delatum, *Sigebertus Gemblacensis & Wippo in vita Conradi* memorant. Idem *Wippo*, *Conradum*, filium suum *Henricum*, *Principibus regni, cum tota multitudine Populi id probantibus*, *successorem constituisse* narrat. Henrici vero IV. tempestate, turbato nimirum Reipublicæ statu, lex in *Comitiis Forchemensibus* anno 1077. de tollenda in posterum

sterum successione, & introducenda libera electione, à Principibus Cæsari infensis, auctoritate Romani Pontificis, qui tum Gregorius VII. ante Hildebrandus dictus, erat, lata dicitur: cujus rei auctor est *Bruno, in historia belli Saxonici*, Scriptor synchronus quidem, sed partium studio deditus. Præterquam vero, quod lex ista, non ab universis Imperii Ordinibus, nec nisi a rebellibus, instinctu Pontificis, cui nullum in eam rem pondus erat, lata fuit, etiam filius Henricus V. a Patre jam ante designatus, successit. Quo sine prole defuncto, quanquam pristina succedendi jura, magis magisque immunita, maximis in Republ. turbis occasionem dederunt, nondum tamen omnis antiquus succedendi ordo, penitus convulsus fuit. Lotharium enim II. qui post Henricum V. Imperio præfuit, statim iterum excepit Conradus, Agneta, Henrici IV. filia, & Henrici V. sorore genitus. Post quem licuit Friderico I. Conradi III. ex fratre nepoti, Henricum VI. successorem sibi nominare, cujus itidem filius Fridericus II. consilio Patris, & consensu Principum, summæ rerum admotus legitur apud *Abbatem Ursperg. & Ottonem de S. Blasio c. 45.* Maximè quidem omnium Henricum VI. de extorto Cæsaribus per vim Procerum & atrocitatem Pontificum, jam inde ab Henrici IV. temporibus cœptam, reducendo successorio jure, sed irrito conatu, opponentibus se Saxoniarum Principibus, laborasse tradit *Gobelinus Persona in Cosmodrom. c. 61.* qui Auctor à Proavo meo b. m. è MSCto erutus primùm, Scriptoribus Rerum Germanicarum à venerando DNO. PARENTE 3. voluminibus editis, insertus est. Excepit Friderici II. tempora, exitiosum & prope fatale Germaniarum Interregnum; cujus potissimum tempestate, translata à Principibus & Optimatibus universis, vel saltem ple-

risq;

risq; ad Septemviros plena Imperatorum creandorum potestas fuit, sumtiq; post Rudolphum Habsburg. non ex una domo Cæsares, Germaniæ præfuerunt.

IX.

Id tamen maximum hodie Augustæ Austriacæ domus felicitatis argumentum est, quod post inductum firmatumq; per Aureæ Bullæ sanctionem liberrimum eligendi modum, hætenus pluribus uno seculis, perpetua nec interrupta serie, Rectores Imperio dederit. Cujus tamdiu continuatæ quasi possessionis causam, cum à potentia ditionumq; amplitudine, quâ reliquos omnes Germaniæ Principes antecellit, tum ab eo, quod ipsius terræ velut murus aliquis immanitati Turcicæ oppositus sint, rerum Germaniæ periti repetunt. Nisi autem admodum fallor, multum quoq; prudentia Austriacorum rem juvit, vivi enim pleriqve in Domo sua successores quæsi-
verunt, ne post fata ad aliam Gentem Imperii titulus temerè devolveretur. Exempla in Maximiliano & Ferdinando I^{mis}, Maximiliano & Rudolpho II^{dis}, Ferdinando III. & IV. ac nuper admodum in Divino Principe JOSEPHO superius & hodiernum seculum tulit, quos Parentibus aut Fratribus Imperatoribus vivis, indubitatos Imperialis dignitatis successores, Imperium vidit. Quamquam vero in tantum vires illius Domus creverunt, ut eripi invitæ Imperium sine summo discrimine nequeat, nequaquam tamen exinde credendum, augustam hanc dignitatem, ad Austriacos Principes, debito quodam jure & succedendi lege pervenisse. Quippe, constat antiqua eligendi libertas, cautumque publicis Imperii legibus est, ne quid electionis juri, consuetudinis hujus observantia adimatur. *Capit. Leopold. art. 36. & Josephi art. 35.* allegasse sufficiat.

X. Di-

Diximus, quibus modis olim, & nunc continuatum Imperium sit, veniendum jam ad propositum est, dicendumq; prius de nomine, quo appellari consueverunt, qui Imperatoribus adhuc vivis successores eliguntur. Sane, ut quondam, ita & hodie quoque successores Regnorum diversa ab ipsis Imperantibus nomina tenent: atque apud Romanos quidem, Cæsar maxime appellabatur, qui vivo adhuc Augusto, spei succedendi capax erat, hunc verò nostris institutis, nostroque loquendi more, vocamus Regem Romanorum.

XI.

Interim negari nequit, novam hanc, & Aureæ Bullæ, ac vetustioribus Scriptoribus hujus vocabuli ignoratam significationem esse; neque enim Aurea Bulla, aut monumentum ullum antiquius de eo Rege Romanorum loquitur, qui in oppositione ad Imperatorem vivum, talis dicitur, sed, quoties Regem Romanorum ab Imperatore distinguit Aurea Bulla, priore appellatione eum notat, qui nondum a Pontifice est consecratus, solus tamen rerum potitur, ab ipso Imperatore nihil nisi nomine differens. Non enim videntur illa Verba *quotiescunque, & quovocunque, casus Electionis Regis Romanorum emerferit*, ab Aurea Bulla adhibita, laxiore interpretatione ad alios casus, quam ad Electionem vacante Imperio instituendam trahi posse. Id quod contra Arumæum probe advertit *Limnæus lib. 2. Jur. Publ. c. 15. n. 26. seqq. Et in Annotam. ad Capit. Ferdinandi I. n. 15. seqq.* At vero is, de quo nostra instituitur disquisitio, Imperatore adhuc inter mortales versante, ab Electoribus creatur, atque cum Principibus Juventutis apud Romanos, Delphino Galliæ, Principe Asturiæ Hispaniæ, Principe item Walliæ in Britannia, a *Clapmaro III. Arcan. 10.* aliisque, comparatur: quam tamen com-

B

para-

parationem non adeo congruam, nec in omnibus similem esse, accuratiores notant.

XII.

Dum verò de nomine hoc quæri solet, num Regis Romani, an Regis Romanorum, vel, quod quidam volunt, Regis Germanorum melior appellatio sit? non ad eò magnæ difficultatis ea res est. Quod ad prius attinet, utrumq; sæpe, & Romanum, & Romanorum, sine discrimine dici solet, quanquam Auream Bullam & accuratiores Jurispublici Doctores, nomine Romanorum semper usos deprehendam. An autem Romanorum, quam Germanorum, Rex, melius dicatur, ex Cæsaris titulo definiendum videtur. Ex quibus enim fundamentis, ipse Imperator Romanorum dicitur, ex iisdem & Rex eorundem, is, qui certâ designatione ipsi successor constitutus, vocari potest. Dignitatem verò & auctoritatem Cæsaris Romani, consensu omnium Gentium accipit, qui a Germanis Imperator eligitur, quia æterno foedere, Germaniæ Regibus, Cæsareum urbis Romæ Imperium cedit. Posset tamen & Regis Germanorum appellatio forsitan satis confirmari ex iis, quæ passim in libro de *Imperio* nostro *Romano-Germanico* clarissimæ memoriæ Vir *H. Conringius* docuit, nisi recepti loquendi moris rationem habendam esse consultissimum judicarem, id quod & rectè nos monuit *Limn. l. 2. de J. P. c. 15. num. II.* Prudenti verò consilio Maximilianus I. Germaniæ Regnum ab Imperio Romano in Titulis suis primus distinguit, indeque servatam hanc consuetudinem ad nostra usque tempora reperio.

XIII.

Intelligimus igitur Regis Romanorum nomine eum, *qui vivo adhuc & superstite Imperatore eligitur, ut absente illo, aut impedito, Imperii curam gerat, ipsoq; rebus humanis erepto,*

erepto, sine ulteriore electione, plenam Imperatoris potestatem, titulumq; consequatur.

XIV.

Eligitur Rex Romanorum eodem modo quo Imperator, cujus actus, ut & Inaugurationis solemnia huc in medium adducere operæ pretium fore credo. Dabo autem brevitati operam, quia cuncta passim ab aliis prolixè descripta reperiuntur. Illa vero inprimis, quæ ad augusta summorum Officialium munera spectant, accurate & ex instituto percensentur in exquisita *de Officialibus & Subofficialibus Imperii dissertatione*, quæ sub præsidio Amplissimi DN. PRÆSIDIS, (quem ad incomparabilis doctrinæ laudem & publicam venerationem nominasse sufficiat,) hic loci a CAROLO WELSERO Respondente Nobilissimo fuit habita.

XV.

Postquam igitur Principes Electores, Regis Romanorum eligendi causa, in locum electioni destinatum convenere, Moguntinus Elector, accepto a Senatu Populoq; urbis de securitate præstanda juramento, diem electioni dicit, conventumq; cogit. Pridie ejus diei urbe quamprimum egredi jubentur peregrinæ personæ publicæ omnes, quæ nec ad aulas Electorum pertinent, nec jurejurando Senatui obstrictæ vivunt, eoq; facto, portæ civitatis omnes occlusæ & obferatæ manent. Ubi vero constitutus illuxit dies, summo mane per horam integram pulsantur campanæ, vectiq; eqvis ad Curiam Electores, in suis singuli conclavibus, depositis consuetis vestibus, habitum Electoralem induunt. Ecclesiastici togam ex panno coccineo rubro, pellibus ex albo & nigro variegatis, quas Hermelinas vocant, suffultam & prætextam, gerunt; caput, pileo ejusdem panni, pellibusq; variegatis simili modo distincto, ornati. Seculares, pro panno togam &

pileum ex holoserico rubro confecta habent, cœtera habitus prioribus similis est. Sic induiti, eqvos ante Curiam conscendunt, templum petituri, biniq; plerunq; ordine incedunt. Legati tamen absentium etiam anteriorum, præsentibus Electoribus loco cedunt. Inter processum Electoribus præsentibus, Mareschalli illorum hæreditarii, gladios vagina conditos, porrecto in altum mucrone, præferunt.

XVI.

Hoc ordine, ad templi ejus Urbis, in qua electio peragitur, primarii, portam, inter armatorum utrinq; circumstantes turmas, provecti, simulatq; templum ingressi, chorum petunt, sedesq; suas occupant. Ex adverso, altaris Trevirensis fedet; a dextro latere Moguntinus, Bohemus, Bavarus & Brandenburgicus; a sinistro vero Coloniensis, Saxo & Palatinus conspiciuntur. Admissis in chorum, quibus illum ingredi fas est, quorumque nomina e scheda recitantur, fores ejus sive per Mareschallum Pappenheimium, sive illius Vicarium, Metatorem Imperii, den Reichsquartermeister/ intus obferantur. Inchoatur deinde hymnus *Veni Sancte Spiritus* &c. quo finito, Suffraganeus plerunq; Moguntini, (nam interdum Episcopus Würzburgensis, interdum alii hoc officio functi sunt) Missam celebrat, qua durante, Electores Protestantes, interdum in proximum facellum concedunt, interdum, cum muneris politici respectus id utiqve concedat, manent præsentis. Post Missæ sacra celebrata, Electores vel eorundem Legati, ad altare juramentum præstituri procedunt; cujus verba ex præscripto Aureæ Bullæ latina sunt, sed vernacula lingua proferuntur. Sententia hæc est, quod per eam, qua Deo & Imperio conjuncti sunt, fidem, conceptis verbis religiose jurent, se creaturos esse Regem Romanorum

norum eum, quem hoc munere dignum, & imprimis idoneum ac salutarem esse putent, quantum quidem possint iudicio & ingenio consequi, nullo interveniente pacto, neque largitione, neque praemio, neque pollicitatione. Primus Moguntinus, verba praelegente Trevirensi (sic enim a plerisque proditum est, etsi *Justus Sinolt Schützius Collegii de Statu Rei Romanae Exercit. 2. tb. 14.* de Coloniensi hoc praedicat) iusjurandum dat, quem excipiunt reliqui, ac praesentes quidem, ante absentium Legatos, praecunte Moguntino. Ecclesiastici, dextra pectori admota, coram Evangelio S. Johannis, Seculares, Evangelii libro duobus digitis tacto, juramentum hoc concipiunt, ac Evangelici quidem pro verbis, also helffe mir **GOTT** und alle Heiligen / quae Aurea Bulla requirere videtur, substituunt, als mir **GOTT** helffe und sein heiliges Evangelium. Ac talem jurandi formulam, cum in Matthiae Caesaris Capitulationem quoque illata esset, omnes caeterae haecenus servarunt. De Legatis sciendum, eos in suam, & illorum, a quibus mandatum accepere, animam jurare, hac fere verborum conceptione: Ich N. schwere in meine / und des N. von dem ich Gewalt habe / und geschickt bin / Seele. Cum juramento praestito, in conclave electionis secesserunt Electores, obserata janua, claves ejus servandas Vice-Mareschallus suscipit, claves vero portarum civitatis, in ipso conclavi conditae jacent. Simul ac quisque Electorum suum occupavit locum, gravi sermone Moguntinus causas exponit, quare Rege aliquo Romano opus esse videatur. Rogat deinde, ut eant in suffragia, colligitque vota, ipse ultimo loco a Saxone interrogatus, suum subnectit. Illud in ferendis suffragiis peculiare est, quod Legati absentium, ordinem Dominorum suorum observant: quorum, si plures ab uno missi fuerint, primarius tantum votum & sessionem habet.

Postquam igitur vel unanimi consensu, vel plurimorum suffragiis, designatus Rex est, dato rei feliciter peractæ signo, Mareschallus fores recludit, jubenturq; intrare Cancellarius Moguntinus, cum duobus Notariis, & binis ex cujuslibet Electoris curia consiliariis, testium loco futuri. Alegatur posthæc aut Electorum aliquis, aut uniuscujusq; nomine Legatus proprius ad Imperatorem, significatum electionem esse factam, isq; simul rogatur, ut in conclave se conferre & electionem agnoscere, ratamq; habere velit. Precibus annuens Imperator, electionis locum petit, ac postquam de iis quæ gesta sunt, edoctus est, dato prius consensu, gratias Electoribus agit, tum quod optime de Republica sentiant, tum quod suam familiam tam benevolo prosequantur affectu, polliceturq; se porro operam daturum, ne tantæ Imperii moli gubernandæ, Filius impar existat, nec Electores olim tam propensi in se suosq; studii poeniteat. Tum ad Filium præsentem conversus, eidem gratulatur honorem, deq; grato erga Electores animo admonet. Excipiunt Regem votis quoque & gratulationibus Electores, quibus ipse pro collata Imperii dignitate gratias agit, affectumq; perpetuum spondet. Interea temporis, jussu Moguntini Electoris, Cancellarius illius, instrumentum authenticum, de toto electionis actu, adhibitis Notariis & testibus conficit, signandumq; Electoribus præsentibus & absentium Legatis tradit. Proximum est, ut in Capitulationem, quæ plerumque ante electionem legenda & perpendenda futuro Regi Romanorum traditur, fidem suam is obstringat, ergo deducitur ad altare, quod est in conclavi erectum, ac jurejurando, tacto sacro Evangelio, se omnia sollicitè servaturum confirmat.

XVIII. Quam-

XVIII.

Quamprimum e sacello egressus fit, multa lætitiæ eduntur signa, pulsantur campanæ, exploduntur machinæ bellicæ, tubarumq; & tympanorum sonitu totum templum personat. Interea electus novus Rex, ad altare delatus, positus genibus ad orandum se componit. Consistunt utrinque ad latera precantes Electores, finitissq; precatiunculis, quibus Deo auspicia Imperii commendantur, ad sellam altari impositam, manum Electoribus commodantibus, conscendit, in illaq; confidet. Tum vero canitur hymnus Ambrosii, *Te Deum laudamus* &c. Post eum decantatum, Rex altare deserens, medios inter Electores, per chorum, ad pægia vel theatrum quoddam, in templo excitatum, procedit, ibiq; Præpositus Capituli Moguntini, aut alius, prout rerum conditio id fert, Populo electum denunciat, a quo votivis acclamationibus exceptus, tandem splendido Electorum Principumq; comitatu, in palatium rursus deducitur.

XIX.

Cum sic electus est Rex Romanorum, id jam unum restat, ut solenni ritu inauguretur, quapropter ea, quæ ad panegyricum hanc requiruntur, breviter commemorabimus. Scilicet, ante omnia huic ceremoniæ sacræ dies dicitur, cujus & Noribergæ ac Aquisgrano Urbibus, significatio fit, ut Clinodia Imperii sibi concredita, submittere queant. Afferunt hæc selecti Legati, quæ ab istis, cum prospera lux coronationis exorta est, accepta, Electores Ecclesiastici mensæ juxta altare imponunt, ipsi interea, deposito electorali habitu, Regem in Pontificalibus suis expectant. Seculares vero Electores, habitu electorali induti, ad palatium sive aulam Regis equis conten-

tendunt, ubi simul una cum Consiliariis Electoralibus, Principes, aliique Imperii Proceres, nec non Legati exterorum Principum, magno numero conveniunt. Postquam ii, quos adesse oportet, convenere, processio ad templum fit initium, ac Ministris Principum præcedentibus, Bavarus cum aureo pomo in medio, Brandenburgicus cum sceptro a dextra, a sinistra cum corona Palatinus, equites conjuncti sequuntur; Elector vero Saxoniae solus cum evaginato gladio, Vicario vaginam præferente, Imperatorem præcedit, qui tandem sub uranisco, a sex vel octo senatoribus loci portando, sequitur.

XX.

Ad templum ubi hoc ordine pervenerunt, Consecrator habitu Episcopali indutus, & infula seu tiara Episcopali caput tectus, cum cæteris Electoribus Ecclesiasticis, magnoque cœtu Clericorum, e quibus unus pedum Episcopale, alius librum Evangeliorum, itemque alius thuribulum gestant, quidam vero sigilla Imperialia e bacillo argenteo dependentia præfert, in limine Imperatorem Regemque excipit. Dehinc Rex primo ad Oratorii sedem ducitur, ubi in genua provolutus, preces peragit, postea, ad altare, ut benedictionem accipiat, contendit, tandemque regale solium, ante altare positum, pannoque aureo ornatum, & sub regio tegumento collocatum, conscendit. Incipit hinc officium Missæ, legiturque Litania; Rex interim ad Oratorii subsellia, a cæteris Ecclesiasticis deductus, in genua procumbit humi, precaturque DEUM; quibus precibus finitis, infula redimitus, & pedum manu tenens Consecrator, ex novo Rege quærit, *Velitne Christianam & Catholicam religionem retinere; Christianam & Catholicam Ecclesiam defendere; Justitiam administrare; Imperium*

riam augere ; viduas & pupillos tueri , & deniq; Romano Pontifici debitum honorem exhibere , ac in summa se ita gerere , ut non ad suam , sed totius populi utilitatem regnare , premiumq; benefactorum suorum , non in terris , sed in cœlo exspectare videatur ? Ad quæ , ubi , se ita velle , Rex respondit , jureq; jurando , omnia se ista constanter servaturum confirmat , Consecrator ad præsentem Principem , Populumq; universum conversus , percontatur : *An vicissim secundum Apostoli præceptum , jubentis omnem animam subditam esse debere Magistratui , huic Regi fidem & obsequium deferre , ejusq; Regnum confirmare parati sint ?* his pariter ab iis promissis , Consecrator Regis verticem , cervicem inter utrumque humerum , pectus , & dextrum brachium , manuumq; volas , oleo catechumenorum inungit , additis ad singula , verbis : *Ungo Te in Regem oleo sanctificato , in nomine Patris , Filii , & Spiritus Sancti.*

XXI.

Peraçta unctioe , Rex e sacrario , in quo oleum ipsi abstergitur , prisco Imperiali cultu ornatus , ad altare revertitur , ubi Consecrator strictum ei Gladium porrigit , his verbis : *Accipe Gladium , per manus Episcoporum , licet indignas , vice tamen & auctoritate sanctorum Apostolorum consecratas , tibi regaliter impositum , nostræq; benedictionis officio , in defensionem Sanctæ DEI Ecclesiæ divinitus ordinatum , & esto memor , de quo Psalmista propheta vit , dicens : Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime , ut in hoc , per eundem , vim equitatis exerceas , iniquitatis molem potenter destruas , & Sanctam DEI Ecclesiam , ejusq; Fideles , propugnes ac protegas , nec minus sub fide falsos , quam Christiani nominis hostes exerceas , viduas ac pupillos clementer adjuves ac defendas , desolata restaures , restaurata conserva , ulciscaris injusta , confirma bene disposita , quatenus hoc*

C

agen-

agendo, virtutum triumpho gloriosus, justitiæq; cultu egregius, cum Mundi Salvatore, cujus typum geris in Nomine, sine fine merearis regnare; qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in secula seculorum, Amen. Cum vero Consecrator dicit, Accingere Gladio tuo &c. Gladium vel ab ipso, vel ab alio, in vaginam reconditum, Electores Seculares lateri ipsius accommodant. Si qui tamen absunt, Legatis eorum aut Vicariis, socias jungere manus non licet. Anulum porro digito inserit, addita verborum formula: Accipe Regiæ dignitatis anulum, & per hunc catholicæ fidei cognosce signaculum, & ut hodie ordinariis Caput & Princeps Regni & populi: ita perseverabilis auctor & stabilitor Christianitatis & Christianæ fidei fias, ut feliciter in opere cum Rege Regum glorieris, per eum, cui est honor, & gloria, per infinita secula seculorum. Sceptrum deinde dextra, Globum aureum sinistra gestandum tradit, ita inqviens: Accipe virgam virtutis atque æquitatis, qua intelligas mulcere pios, & terrere reprobos, errantibus viam pandere, lapsisq; manum porrigere: disperdasq; superbos, & elevas humiles, & aperiat tibi ostium Dominus noster JESVS CHRISTVS, qui de se ipso dicit: Ego sum ostium, per me si quis introiverit, salvabitur. Et ipse est clavis David, & sceptrum domus Israel, qui aperit, & nemo claudit, claudit, & nemo aperit, sitq; tuus ductor, qui educit vincitum de domo carceris, sedentem in tenebris & umbra mortis: & in omnibus sequi merearis eum, de quo Psalmista David cecinit: Sedes tua DEVS in seculum seculi, virga æquitatis, virga regni tui: & imitando ipsum, diligas justitiam, & odio habeas iniquitatem: quia propterea unxit te DEVS, DEVS tuus, ad exemplum illius, quem ante secula unxerat oleo exaltationis, præ participibus suis, JESVM CHRISTVM Dominum nostrum, &c. Posthæc, Regium diadema Capiti imponunt Ecclesiastici Electores quidem omnes, Consecra-

secratoris autem solius est dicere : *Accipe Coronam Regni,*
quæ, licet ab indignis, Episcoporum tamen manibus capiti tuo
imponitur, quamq; sanctitatis gloriam, & opus fortitudinis ex-
presse signare intelligas, & per hanc te participem Ministerii
nostri non ignores; ita, ut sicut nos in interioribus Pastores,
Rectoresq; animarum intelligimur: ita, & tu, in exterioribus,
verus DEI cultor, strenuusq; contra omnes adversitates Ec-
clesiæ Christi defensor, Regniq; tibi a DEO dati, existas, &
per officium nostræ benedictionis, vice Apostolorum, omniumq;
sanctorum suffragio, tui regiminis commissi utilis executor, re-
gnatorq; proficiuus semper appareas, ut inter gloriosos athletas,
virtutum gemmis ornatus, & præmio sempiternæ felicitatis co-
ronatus, cum Redemptore & Salvatore Domino nostro JESU
CHRISTO, cujus nomen vicemq; gestare crederis, sine fine glo-
rieris; qui vivit, & regnat, & imperat Dominus, cum DEO
Patre, in unitate Spiritus S. per omnia secula seculorum.
 Tandem pallium sive paludamentum Caroli M. indui-
 tur, quo ornatus, porrecto Electoribus Secularibus, vel
 eorundem Vicariis, Sceptro & Pomo, ex sede precatoria
 surgens, moxq; a Trevirensi & Coloniensi ad altare per-
 ductus, iterum jurat; se boni Principis Officium, quæ-
 que Christianum Regem deceant, non neglecturum.
 Sumto postmodum Sacramento Coenæ, Electores Ec-
 clesiastici, præcedentibus Secularibus, in theatrum, re-
 gia magnificentia exornatum, ipsum comitantur, inque
 solium Regium collocant. Nec mora, Moguntinus suo,
 & Collegarum nomine, Regi gratulatur, totumq; Impe-
 rium, cum omnibus ejus membris, ei rursus quam dili-
 gentissime commendat. Hoc officio defunctus, cum
 reliquis Ecclesiasticis teatro descendens, chorum ingre-
 ditur, ibique Pontificalia vestimenta exuit, quod idem
 reliqui quoq; faciunt. Rex interim in solio suo perma-
 net,

net, & præsentibus Electoribus Secularibus, quosdam primariæ nobilitatis, pedibus suis advolutos, leviter sinistro humero ense Caroli M. tribus vicibus percutit, Equitesq; Auratos creat, atqve tradito postmodum Electori Saxoniae Gladio, ex theatro descendens, in Solium ad altare extructum, se confert. Interea duo Canonici Aquisgranenses, Regem adeunt, eumqve præstito juramento, certis quibusdam solennibus, in Canonicum Ecclesie Aquisgranensis, ex veteri more, recipiunt.

XXII.

Peracta omni Inaugurationis panegyri, Rex, Corona Imperiali, & reliquo ornatu vetusto indutus, cum Electoribus, & cætera comitantium multitudine, eodem quo venerant, ordine, per pontem ligneum, panno rubro aut variegato obductum, & floribus herbisque constratum, Curiam pedester repetit. Quo delati, ubi in separatis singuli conclavibus, requiem nonnihil captarunt, fenestras Rex cum Electoribus occupat, tum prospectante illis, primus Elector Saxonie, Imperii Archimareschallus, sive ejus Vicarius, officio satisfactorius, equum in Curia, sive loco, ubi convivium celebratur, conscendit, quo in avenæ acervum haud procul effusum, tantæ altitudinis, ut usque ad pectus vel fellam equi pertingat, vectus, mensuram argenteam de eo implet, & radio complanatam, vel ipse statim iterum effundit, vel Pappenheimio Vicario, ut id faciat, tradit. Fixo postmodum in avenæ cumulum radio, traditoq; modiolo in manus Vicarii, ut avenam distribuatur, ipse eundem, in quo equum conscenderat, locum repetit. Cæterum, non patitur plebis, direptioni inhiantis, impetus, ut munere suo Vice-mareschallus recte fungatur, hinc continuo post Electorem, ipse quoque discedit, avenam
nam

nam plebi in prædam concedens, sibi vero servans men-
 furam cum radio. Postquam Archi-Mareschallus mu-
 neris sui partes explevit, Elector Brandenburgicus, Ar-
 chi-Camerarius, aut ejus Vicarius, eqvo insidens, ad fo-
 rum properat, ibiq; e mensa, in medio ejus strata, argen-
 teas pelves, Malluvium nempe seu Pollubrum cum Gut-
 turnio, itemq; Mantili accipit, indeq; in Curiam rediens,
 Imperatori aqvam manibus abluendis ministrat; Seculari-
 bus Electoribus reliquis, si velint, aut quibusdam ex Prin-
 cipibus, qui adsunt, mantile tenentibus. Eqvum dehinc
 cum Gutturnio & Malluvio, itemqve Manutergio Sub-
 Camerarius Princeps de Hohenzollern refert. Excipit
 hunc Archidapifer Imperii, hodie Bavariæ Elector, vel
 ejus Vicarius, qui similiter eqvo conscenso, Culinam pe-
 tit, indeq; vel e mensa, prope culinam, in foro publico
 stratam, fercula de bove, qui biduo aut triduo ante in-
 augurationem tota urbe circumductus, integer variis
 animantibus factus assatur, in patinas sive scutellas ar-
 genteas imposita sumit, mensæq; Imperatoris, præeun-
 te majoris splendoris causa, olim quidem ipso Archima-
 reschallo, nunc fere Vicario cum scipione, infert, ipso
 bove furentis turbæ arbitrio relicto. Instrumenta au-
 tem officii, & eqvum, Vicarius, Comes de Zeil, sibi vin-
 dicat. Archidapifero munere suo rite defuncto, ex no-
 stræ ætatis constitutione, succedit Imperii Archithesau-
 rarius, Elector hodie Palatinus, vel ejusdem Vicarius,
 nummosque aureos & argenteos, Regis effigiem, aut
 Emblema, annumq; & diem Coronationis referentes, ex
 loculis sibi a famulo ad latera eunte, subministratis, eqves
 in publicum hinc inde spargit: Integrum deinceps mu-
 nus, diffeminando in confertissimam hominum turbam
 nummorum reliquos, Vice-thesaurarius Comes de Sin-

zendorf exsequitur ; qui & ipse muneris præmium, equum, cum aliqua nummorum parte, more cæterorum Sub-Officialium refert. Ultimo tandem loco, muneri suo se accingit Rex Bohemiæ, Archipincerna Imperii, vel ejus Vicarius. Atque ipse quidem Rex, super eqvo, five Coronam capite gestans, five pileo Electorali tectus, scyphum argenteum, auro fere hodie obductum & coopertum, vinoq; aqua mixto plenum gestans, ad locum, ubi convivium peragitur, pergat, ibiq; ab eqvo descendens, eum Regi Romanorum ad bibendum porrigit. Eqvum vero cum scypho, Vice-Pincerna, Comes & Dominus de Limburg sibi retinet.

XXIII.

Tandem, ubi solennes, augusti muneris functiones, pro se quisq; Electorum exsecutus est, regium paratur Convivium, onerataeq; lautissimis cibis mensæ, Imperator accumbit, cujus benedictionem, Electorum Ecclesiasticorum is peragit, qui prior ex illis fuit consecratus; finitisq; precibus, Archiepiscopus, in cujus Diœcesi panegyris peragitur, Collegis utrinque stipatus, sigilla Imperialia ab argenteo baculo, 12. marcarum ponderis, cujusq;, pretium ex æqvo omnes persolvere tenentur, pendentia, ante Regem in mensa reverenter deponit. Quæ, ubi ArchiCancellario Rex restituit, is majus sigillum, collo appensum, ad finem usq; convivii, ac donec in ædes suas revertitur, asidue gestat. Deinde ex ædibus illud per aliquem de suis, ViceCancellario, Imperii super eqvo transmittit, cujus, ut & bacilli argentei, ipse evadit Dominus. Post Imperatorem, Electorum quisq;, ad mensam suam, exquisito pariter ciborum apparatu instructam, aureisq; & argenteis vasis atque uraniscis, quo tamen Trevirensis mensa plurimum caret, conspicuam, asidet;

asfidet; neque minus hodie absentium Electorum mensæ, utut convivis epulantibus vacuæ sunt, abacis ornatae, patinis coopertis, tribus ut plurimum, refertæ, uraniscis oblectæ, ministrorumq; & apparitorum turba circumdatae conspiciuntur. Mensæ vero Electorum, ex moderna consuetudine, ita locantur, ut Regia, cui Imperator una, si præsens est, accumbit, tribus pedibus, & ea, cui Augusta asfidet, uno pede, sint minus elevatae, Principum vero mensas, uno vel duobus pedibus, altitudine superent. Durantibus epulis, quæ suntibus Cæsaris, excepta supellectile argentea, quibus Electorum mensæ splendent, parantur, solet ex Fonte ante curiam saliente, & Aquilam bicipitem plerunq; impositam habente, vinum rubrum & album profluere, panisq; è culina similagineus projici. Peracto convivii splendore, Regem omnes frequenti comitatu in Palatium deducunt, acceptaq; abeundi licentia, suam quisque domum divertit.

XXIV.

His ita expositis, videndum nunc, ob quas causas potissimum Rex Romanorum vivo Imperatore eligi possit. Sane quidem, vix mutabilis semper ad quemlibet fortunæ ictum mortalium conditio, rerumq; subinde emergentium vicissitudines, quibus etiam summa Imperia subjacent, certi aliquid definire permittunt. Ad præcipua tamen publicæ & communis utilitatis momenta spectat, ut successor in Imperio certus sit, neve rebus novis ansam det Cæsaris obitus, pravæq; aliorum, Imperio inhiantium, spes cohibeantur. Tum etiam, ne absente aut impedito Cæsare, desit, qui curam Reipublicæ gerat, ne quid illa detrimenti capiat. Sunt, qui electionem hanc, non tam ad securitatem Regni, quam ad arcana Domus, & stabiliendum in Familia regnatrice regimen,

gimen, pertinere judicant. At enim vero optime per eandem Reipublicæ tranquillitati, *Conringii ad Lampadium* iudicio consulitur, neque periculum aliquod perpetuæ eligendi libertati, a quasi hereditaria hac successione imminet, quemadmodum supra th. IX. jamdum diximus.

XXV.

Cum in conventu Electorum Coloniensi, A. 1530. instituto, id ageret Carolus V. Imperator, ut Ferdinando Fratri, Regis Romanorum dignitatem impetraret, tales, ceu ex *Sleidano l. 7. Comment.* aliisq; discimus, fere causas allegabat: Se diversis Regnis atque populis imperare, neque posse continenter morari in Germania. Esse turbulentum admodum & periculosum Orbis Christiani, præcipue vero Germaniæ Statum, propter disfidium Religionis, propter vim atque potentiam Turcarum, propter nuper excitatam seditionem, atque bellum Rusticanum, & quia per Imperium multa inofficose fiant, ac minus obsequevter. Fuisse quidem de Ordinum omnium voluntate & consilio, superioribus annis institutum Imperii Senatuum, at non præstari illi eam, quam æquum erat, obedientiam. Eam ob causam, videri sibi prorsus necessarium, ut creetur aliquis sibi succenturiatus Romanorum Rex, velut alterum Imperii caput, qui sit & ingenio præditus, & vigilans, & industrius, & potens, & amans pacis atque concordiæ, & rerum Imperii non imperitus, & omnino talis, cui ipse fidere, & in quo possit totus acquiescere. His autem dotibus ornatum, huic provinciæ sustinendæ magis aptum, non novisse se alium, præter Ferdinandum Fratrem, Hungariæ & Bohemiæ Regem, cujus etiam Regna atque Regiones, veluti murus quidam & propugnaculum, in totius Germaniæ salutem, furori Turcico objiciantur.

XXVI. Nu.

XXVI.

Nuper Augustissimus Imperator noster **LEOPOLDUS**, cum Augustæ Vindelicorum plerique Electores ipsi per sese, una cum Saxonis ac Brandenburgici absentium Legatis convenissent, iis in unum congregatis, gravi æque ac disertissimo sermone prolixè ostendit, quale quantumq; periculum Imperio Germanico a Galliæ Rege immineat; quomodo ruptis pacis Neomagensis & VicenNALIUM Induciarum sacris conventionibus, multa in Imperio loca occuparit; ut seditionibus in Hungaria facem & ferrum prætulit, ingentiq; sumtu eas aluerit; quod Turcarum Dominatori quieto, & de bello minimè sollicito, ad Imperium immenso exercitu temere invadendum, autor, svasor, adiutor extiterit; quod munimenta invicta in solo Germanico construxerit; quod Electores ad Rhenum quatuor, Principesq; complures, prope ad incitas redegerit; atque hæc omnia, eum tantum in finem, ut aut sibi, aut Delphino Filio, Imperialem dignitatem vindicet. His igitur tot tamq; atrocibus malis, nullum aliud remedium superesse, quam ut Regis Romanorum creatione, ambitioni Gallicæ obex ponatur, & ut muricibus sternatur via, qua hætenus ad summum rerum humanarum arbitrium, & Europæ Monarchiam, Ludovicus XIV. impigre grassari cœpit.

XXVII.

Quod igitur non possit modo, sed fas sit etiam, si Reipublicæ necessitas exigat, Regem Romanorum eligi, non quidem dubitandum videtur; illud tamen expendendum est, cui de causis eligendi Regis Romanorum disponendi potestas competat, utrum solis Electoribus, an vero reliquis etiam Imperii Ordinibus? Certum equidem est, nullam ea de re a Ferdinandi I. electione ad

D

tem-

tempora usque Pacis Westphalicæ motam Electoribus controversiam fuisse, Sed in Instrum. Pac. Osnabr. art. 8. §. 3. habeantur &c. inter alia constitutum est, quod in proximis Comitibus, ex communi Statuum consensu, de electione Romanorum Regum agi & statui debeat; quæ tamen res eventu caruit. Hincq; denuo Ordines Circuli Saxonici Infer. An. 1652. Lunæburgi congregatos, ursisse reperio, ut, ceu æqvitati congruum, de re ad communem salutem pertinente, in commune consulatur. Ipsa verba ex *Contin. Theat. Europ. ad An. 1652. p. 306.* adscribere lubet: *Dietsveil an Erwehlung eines Römischen Königes den sämtlichen Ständen hoch angelegen / damit das Römische Reich in seiner Form und legibus fundamentalibus unverruckt bleibe / so ist nicht unbillig / wann bey Lebzeiten eines Römischen Kaisers ein Römischer König zu erwählen / daß dessen Ursach / sämtlichen Ständen eröffnet / und mit ihnen zu Rathe gestellet werde.* Atque hinc Auctor Monitorum secundum quæ formanda perpetua Capitulatio, & quæ *Tomo XI. Diarii Europæi 1664.* inserta habentur, censuit, eam formulam, quam mox Thesi sequenti integram dabimus, emendandam, & his potius verbis concipiendam esse: *Wir sollen und wollen --- die Churfürsten / ihre Nachkommen und Erben / zu jeglicher Zeit bey ihrer freyen Wahl eines Römischen Königes / nach Inhalt der güldenen Bull / oder auch bey Lebzeiten eines Römischen Kaisers / mit / oder ohne desselben Consens / so oft und fern es Churfürsten / Fürsten und Stände dem H. Römischen Reich nothwendig und nützlich befinden.*

XXVIII.

Cæterum disquisitioni illi, utrum ad electionem Regis Romanorum consensus Imperatoris sit necessarius, & an invito etiam adjungi is possit? publicis legibus hoc
nostro

nostro seculo omnis dubitandi materia præcisa est, ut mirari subeat, nonnullos Juris Publici Doctores in negativam sententiam abire. Cum enim Rudolphus II. cujus tempestate orta hæc primum controversia fuit, in electionem Matthiæ fratris, qui reluctanti adjungebatur, quamvis ab Electoribus rogatus, ægre consentiret, (ceu liquet aus *Kaiser Rudolphs Bescheid und Resolution über die Wahl eines Römischen Königes / apud Goldastum Parte 2. der R. S. p. 388.*) ut in posterum omnis difficultas tolleretur, expresse Matthiæ Cæsaris Capitulatione §. 35. cautum fuit, ut Electoribus, Regis Romanorum vel in Cæsaris adjumentum, vel alia Imperii necessitate aut utilitate exigente, vivo Cæsare eligendi libertas, vel cum consensu ejus, vel sine illo, siquidem citra sufficientes causas recusaretur, integra & illibata esset, quæ talis est: Verba sunt: Wir sollen und wollen die Churfürsten/ Ihre Nachkommen und Erben / zu jeder Zeit / bey ihrer freyen Wahl eines Römischen Königes / dieselbe/ so oft sie es einem Kaiser zu Behülff/ oder sonst dem Heil. Römischen Reich nothwendig und nützlich befinden / auch bey Lebzeiten eines Römischen Kaisers / mit / oder wann derselbige auf angelegte Bitte der Churfürsten ohne genugsame erhebliche Ursachen / verweigert werden solte / ohne eines regierenden Kaisers Consens, vorzunehmen/geruhiglich bleiben / und ganz unbedrängt lassen. Non dissimulandum, repeti eandem hanc formulam, verbis quasi iisdem in Ferdinandi II. art. 34. Ferdinandi III. art. 38. & Ferdinandi IV. art. 36. Capitulationibus; at, in Capitulatione Augustissimi LEOPOLDI nostri, ab antiqua sermonis ista conceptione recessum est, notabili discrimine; omiffa enim fuere verba, so oft sie es einem Kaiser zu Behülff/ sive, so oft sie es einem Kaiser zu Behuf / ceu legunt

gunt Ferdinandi III. & IV. Capitulationum exempla :
 qvin & amplius reſectum totum illud : Wo derſelbig
 (Confens) auf angelegte Bitte der Churfürſten / ohne
 genugſame erhebliche Urſachen verweigert werden ſolte ;
 contra, poſt verba veterum Capitulationum Römischen
 Königes / insertum, nach Inhalt der güldenen Bull / und
 dieſelbe jedesmal und auf alle Fall / wann ſie es vor nöthig/
 und zu Erhaltung der Grund-Gefäß und dieſer Capitulati-
 on / oder ſonſten ic. unde ſic habet contextus integer :
 Und inſonderheit ſollen und wollen Wir --- die Churfür-
 ſten / ihre Nachkommen und Erben / zu jeglicher Zeit bey
 ihrer freyen Wahl eines Römischen Königes / nach Inhalt
 der güldenen Bull / und dieſelbe jedesmal / und auf alle
 Fall / wann ſie es vor nöthig / und zu Erhaltung der Grund-
 Gefäß / und dieſer Capitulation oder ſonſten dem Heil. Rö-
 miſchen Reich nothwendig und nützlich befinden / auch bey
 Lebzeiten eines Römischen Kayſers / mit oder ohne deſſel-
 ben Confens, vorzunehmen / geruhiglich bleiben und ganz
 unbedrängt laſſen. Veriſimile autem fit, emendatione
 iſta, & Electores, & Imperatorem pariter ſuis rebus
 conſulere voluiſſe ; atqve Electores quidem, ut Regis
 Romanorum etiam invito Cæſare eligendi arbitrium tan-
 to magis ſibi vindicarent ; Imperatorem vero caviffe,
 ne ſe invito electus, pro Vicario ſibi obtrudi poſſit.

XXIX.

Convenit Rex Romanorum cum Imperatore, ratione
 dignitatis ferè in omnibus, quæ Imperatori competunt.
 Gaudet enim inſtar Cæſaris, Titulo Majestatis. *Rec. Imp.*
Wormat. de Anno 1535. paſſim. Præcedit omnes Reges
 Principesq; , ceu infra probatum dabimus. Competit
 ei titulus allezeit / ſive zu allen Zeiten Mehrer des Reichs/
Rec. Imp. Spir. de Anno 1542. in principio ; Rec. Imp. Norib.
 Anni

Anni 1542. in pr. & pluribus aliis ; latina etiam lingua, non modo Augustus Libr. d. Pac. Const. verum etiam semper Augustus dicitur: ut in Sigillo Ferdinandi III. Roman. Regis. Utitur Aurea Bulla, Capit. Ferdinandi III. Audit porro Caput Imperii, Rec. Imp. de Anno 1555. §. 66. und im Fall / R. I. de Anno 1564. §. 5. So unterstunden sich / & in Literis Caroli V. ad Commissarios Augustanos legitur, nach uns im Heil. Reich das obriste Haupt. Dicitur quoque una cum Cæsare Advocatus Ecclesiæ Christianæ. Quin, ut generalis habet Doctorum regula, Rex Romanorum omnia potest, quæ Imperator; licet non omni tempore, nec suo semper nomine.

XXX.

Manet tamen adhuc inter utrumq; differentia; Rex Romanorum electus, in sigillis & insignibus Aquilam duntaxat simplicem, at Imperator bicipitem gerit. Imperator Regi Romanorum tribuit Titulum *Seiner Liebden Rec. I. Anni 1544. §. und diesveil aber /* Rex Romanorum vero Imperatori adscribit Majestatem, *Rec. Imp. Norib. de An. 1542. in princ. & alibi passim. Quin, & Dominum suum appellat, cujus rei vel idem Recessus Imperii Noribergensis, præter documenta alia innumera, fidem rursus facit. Interdum tamen conjunctim Titulus Liebden & Majestät Cæsari a Rege Romanorum tributus reperitur, uti in part. I. Ordinationis Camerae præfatione. Porro, neque Regi Romanorum titulum Inviētissimi, qui Imperatoris proprius, temere tributum legas; neque Camerae Spirensis Judex & Assessores, aliique Camerales, jurejurando fidem suam Regi Romanorum, quemadmodum Imperatori, adstringunt, ipsis Ordinationibus Cameralibus manifestum ejus rei facientibus indicium. Denique, quod maximum est, Cæsar nunquam Regis Romanorum, sed suo*

suo solius nomine, Imperii negotia expedit; Rex vero non Imperatoris modo nomine cuncta peragit, sed & Commissarios sibi a Cæsare junctos ferre tenetur. Plura huc facientia *Limn. ad Capit. Maximiliani II. art. 28.* si consulatur, suppeditabit.

XXVI.

In quæstione, an Regi Romanorum Majestas competat? utri contradictionis parti, ob hinc inde gravissimorum Virorum auctoritates, accedendum sit, pene incertus hæreo. Quin & argumentis sese tuentur. Qui Majestate illum decoratum volunt, hæc potissimum afferunt. Primo, quod is titulo Majestatis gaudeat, & ei Majestas passim in Imperii Recessibus tribuatur: ceu patet ex *Recessus Imp. August. 1555. & Recessus Spirens. 1557.* inscriptionibus: *Abschied der Römischen Königlichen Majestät.* Deinde, quod utatur plenitudine potestatis. *Recess. Imp. 1542. S. Wird sich aber jemand. ibi: Sehen und ordnen auch darauf / aus rechten Wissen / von Römischen Kaiserl. und Königlicher Macht und Vollkommenheit.* Accedit, quod in Ipsum possit committi crimen læsæ Majestatis. Qui aliter animati sunt, dicunt falli adversæ sententiæ Patronos, vocabulo Majestatis, quod non potestatem solum, sed & dignitatem sæpe significat. Ad cætera respondent, plenitudine potestatis, non ex se, sed mandato Imperatoris, Regem Romanorum uti, cum certissimum sit, ipsum perpetuam & absolutam potestatem non habere, sed jura Imperatoria exercere tum demum, quoties Imperator absens, vel aliis impeditus negotiis est. Ad hæc, crimen læsæ Majestatis committi quoque in Electores Imperii, quibus tamen propria & absoluta Majestas, omnium confessione non competat: Sed, de quibus omnibus prolixius agit

Myle.

Mylerus ad Rumelinum in A. B. p. 3. disp. 2. th. 6. Cæterum, omnis difficultas ex ambiguitate vocabuli Majestatis provenire videtur, quæ explicata, evanescet illico. Quod si enim cum *Gabriele Schwedero V. C. in Introduct. Juris Publ. parte generali c. 2. §. 19.* eam dicamus Majestatem, quæ infert summam dignitatem, externum splendorem, summum honorem, & reverendam amplitudinem, nemo tam perfrictæ frontis erit, qui hanc Regi Romanorum inesse, eat inficias. At vero si Majestatem, summum rerum arbitrium, jus plenum imperandi, legibusq; cunctis solutam, inq; omnes subiectos universalem & irrevocabilem potestatem definiamus: sive, si verbis viri longe eruditissimi *Job. Henrici Bœcleri ex l. 2. Instit. Polit. c. 1.* quanquam non simili contextu, depromptis, dicamus, Majestatem esse potestatem summam, quæ aliam non agnoscit superiorem nisi divinam; a qua cætera omnia pendent, & ad quam referuntur in civitate, sive in imperandi parendiq; ordine; quæ vices DEI cuncta gubernantis, in certo cœtu refert; quæ legis munus, omnem harmoniam concinnantis, vivo quodam præsentissimoq; ministerio obit; quæ non impeditur, non suspenditur, non judicatur ullo humano arbitrio, aut vi cogente, nisi per arma & scelus; quæ nihil veneratione sanctius, nihil fastigio in rebus humanis augustius habetur; in summa potestatem, supra quam & contra quam, & sine qua, nihil potest lex aut jus civitatis quam regit: talem, inquam, si Majestatem accipimus, longe aliter de Rege Romanorum sentiendum fuerit.

XXXII.

Conveniens est, post ea, quæ de Majestate diximus, videre, quis locus Regi Romanorum inter cæteros Orbis Reges competat? Sane, cum Rex Romanorum certa designatione ad Imperii successionem proventus, id
 con-

consequatur, ut eadem fere, quæ Imperator dignitate polleat, ipsiq; sine novo Procerum consensu aut electione succedat, optimo jure proximum a Cæsare locum sibi vindicat, cæterisq; Imperantibus dignitate superior habetur. Datum quoque hunc ipsi locum esse in Ceremoniali Pontificum libro, quem Paris de Grassis Magister Ceremoniarum tempore Julii II. Pontificis anno 1504. conscripsit, legimus, ubi hæc series reperitur: Imperator Rom. Rex Romanorum, Rex Galliæ, Rex Hispaniæ &c. Mota tamen Regi Romanorum a Galliæ Rege Anno 1533. controversia est, quæ postmodum ab utraqve parte inter Scriptores disputata fuit. Argumenta, quæ pro Rege Galliæ afferri solent, habet *Limn. l. 2. de J. P. c. 15. n. 44.* ad quæ respondet *Crusius de jure regediæ l. 3. c. 2.*

XXXIII.

De potestate Regis Romanorum, quam vivo Imperatore exercet, notandum, eandem ipsi cum Imperatore vivo non posse tribui, neque aliam, saltem regulariter & ordinarie, quam ex commissione Imperatoris, accuratiorum Juris Publici Doctorum sententia ipsi competere; cum unius rei dominium uno eodemque respectu penes duos in solidum esse nequeat, verumque sit, quod Saxoniam Electorem adversus Ferdinandum I. tum Regem Romanorum, apud *Sleidanum l. 8. Comment.* urfisse legimus, Principes ac Ordines Imperii non teneri Regi Romanorum ulla fide vel jurejurando, nisi post mortem Cæsaris. Quæ quidem sententia nostra robur accipit ex Literis Caroli V. Imperatoris in Belgium discedentis, ad Electores & Ordines Imperii, apud *Goldast.* Neque nobis negotium aliquod faceffunt ea, quæ quidem complura sunt, & ad quorum aliqua jam in iis, quæ

quæ præcedunt, digitum intendimus, Recessuum Imperii testimonia, quibus Ferdinandus I. simulacrum aliquod summæ potestatis sua auctoritate exercuisse videtur, nimirum an statt und im Namen Kaiserl. Majestät und für sich selbst; itemque ei tribuitur Königliche Macht/ Vollkommenheit und Regierung. Primum enim, præterquam quod in aliis Imperii Recessibus, Cæsaris solum nomine, agenda egisse legitur, non inauditum est apud Ictos, eum, qui mandatum suscepit, incipere etiam aliquid tum proprium exercere *arg. l. 12. ff. de Off. Procons. junctæ l. 1. §. 1. de Tutor. & Cur. datis.* Deinde, verbis apertissimis in omnium Regum Romanorum Capitulationibus cautum est, ne ullam potestatem, Republicæ administrationem, aut prærogativam sibi ullatenus vindicent, Cæsare invito. Sic enim dicitur: Wir sollen und wollen uns auch keiner Regierung noch Administration im Heil. Römischen Reich / oder anders unterziehen / dann so viel uns dessen von Kaiserlicher Majestät vergönnet und zugelassen wird / daß wir auch Ihre Kaiserl. Majestät/ die Zeit Ihres Lebens / an Ihrer Hoheit und Bürden des Kaiserthums / keine Irrung oder Eintrag thun sollen und wollen.

XXXIV.

Recte tamen Vicarium Imperatoris Regem Romanorum appellari, dubio caret, nisi quod Elector Palatinus intercedit, sibi vicarias vices Imperatoris competere, etiam cum is peregre abest, ex *Aureæ Bullæ c. 5.* & veteri privilegio contendens. Contrarium tamen tuentur alii, reputando, Vicariorum, de qua Aurea Bulla loquitur, constitutionem, Interregni incommodis oppositam, ad absentia casum, aliaque Imperatoris impedimenta, produci non posse.

E

XXXV. Po-

Poterant his, quæ hæcenus diximus, plura afferri, ad illustrationem nobilissimi argumenti pertinentia. Verum ego, tenuitatis ingenii memor, finem huic qualicunq; conatui Academico impono, bene precatus JOSEPHO, Regi Romanorum, nuper divinitus electo, & Imperio dato, cui paria olim, cum Augusto Patre, adversus hostes auspicia, felix Imperium, serumq; ad æthera, unde demissus, excessum, DEUS, Germanici Imperii tutor & conservator, benignus concedat.

Ita faxit!

DICTUM VOTIS OMNIBUS.

1017

n. 5

B. N. II, 72.
h. 12, 4

EXERCIT

R
ROM

Su

VIRI C

JOH. CH

WA

J. U. D. &

Oriental. I

PATRONI, P

sui, omni ho

publico

HERMANNVS

H

Ad d. XVI.

Literis HEN

A,

M.

ORI

arum

SPITIS

MIUS,

HER

22.

II R
1562

